

УДК 821.161.2:82-6

DOI 10.31654/2520-6966-2018-10f-91-107-118

**Г. В. Мещенинець**

аспірантка другого року навчання кафедри української літератури та журналістики Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

## **Специфіка спілкування В. Винниченка з поколінням Ді-Пі (на прикладі листування письменника з Ю. Мовчаном)**

*У статті вивчається міжособистісне листування Юліана Мовчана з Володимиром Винниченком з архіву УВАН у США, яке хронологічно охоплює 1947–1950-ті роки. Подані кореспонденції аналізуються за трьома основними сюжетами: побутовим, громадсько-політичним та художнім.*

**Ключові слова:** листування, Володимир Винниченко, Юліан Мовчан.

---

Ще не так давно міжособистісне листування, витіснене наразі появою сучасних мобільних засобів, SMS та Інтернет-повідомлень, було одним з основних засобів приватного спілкування. На жаль, "телефонні дзвінки й "есемески" не залишають сліду, і, може, дослідники новітньої літератури ще заздритимуть колишнім історикам літератури XIX і XX століть, яким дісталися у спадок цілі епістолярні поклади класиків" [16, с. 4]. Справді, епістолярні джерела мають неабияке значення, особливо, якщо їх авторами є відомі митці, політики, очевидці чи учасники певних історичних, соціальних чи культурних змін. Листи зберігають інформацію про людей, історичну епоху, соціальні та культурні зміни, яку важко відшукати в інших джерелах. Тому листування, збережене як приватними, так і державними архівами, стає для дослідників унікальним джерелом для подальших студій.

Належав до епістолярної епохи і Володимир Винниченко. Він залишив нам у спадок не лише художні та публіцистичні твори, програмові документи, політичні заяви, але й масивний епістолярний архів, який наразі становить великий інтерес для літературознавців та істориків. Частина цього масиву знаходиться в Україні: у Центральному державному архіві вищих органів влади та управління України, в Інституті рукопису Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського, у відділі рукописних фондів та текстології Інституту літератури ім. Т. Шевченка [8]. Частина цих кореспонденцій, як-от, наприклад,

листування Винниченка з деякими політичними та культурними діячами, зокрема, М. Грушевським [9], М. Коцюбинським [4], Д. Нитченком [12], О. Олесем [3], Є. Чикаленком [7; 14], М. Шаповалом [10] та ін.; також інтимне листування з К. Голіцинською [5], Л. Гольдмерштейн [5], Р. Ліфшиць [2; 5; 6; 8] вже на даний час опубліковане, або ж використовувалось при написанні монографій чи статей.

Малодослідженими все ще залишаються матеріали останньої еміграції Володимира Винниченка, що є власністю Української вільної академії наук (УВАН) у США. Сюди у 50-х роках із Франції його архів привіз та опрацював Г. Костюк. Зважаючи на величезний обсяг цього архіву, а також його недоступність, лише крихта від нього, зокрема листування, була висвітлена у працях науковців. Так, Н. Миронець оприлюднила інтимне листування Винниченка з дружиною 1921–1949 років [8], а В. Панченко опублікував листи, написані В. Винниченком до Є. Чикаленка [13]. Саме ця частина Винниченкового листування заслуговує на особливу увагу, бо надає можливість осмислити малодосліджений "муженський" період життя та творчості Володимира Кириловича, виявити специфіку його зв'язків з українською діаспорою, а отже, здійснити нові кроки в царині винниченкознавства.

Серед матеріалів цього архіву осібно місце займає листування з різними письменниками, громадськими діячами, партійними і державними керівниками: І. Багряним, І. Борщак, С. Воліним, Н. Григоріївим, К. Данилевським, С. Драгомановим, Ю. Лавриненком, І. Костецьким, М. Скрипником, В. Чапленком, Є. Чикаленком, М. Шаповалом та багатьма іншими [1].

Чільне місце займають кореспонденції з поколінням Ді-Пі: Д. Гуменною, Т. Осьмачкою, Ю. Мовчаном, П. Лисенком та І. Майстренком. Ці листи є неабияк цінними в контексті вивчення пізнього Винниченка та його діяльності періоду останньої еміграції. Вони дають змогу відповісти на низку запитань. Як листування Винниченка з поколінням Ді-Пі відбиває ситуацію в українській діаспорі та у ставленні до Винниченка зокрема? Чому нове покоління еміграції вбачало у Винниченку свого кумира, тоді як інша частина еміграції ставилась до його ідей досить скептично? Як це спілкування вплинуло на самого Володимира Кириловича?

Важливим змістовно в цьому сенсі є епістолярний діалог Володимира Винниченка з представником покоління переміщених осіб Юліаном Мовчаном, яке допомагає краще з'ясувати специфіку біографії Винниченка у побутовому, громадсько-політичному та художньому аспектах. Окрім того, зрозуміти його становище серед української еміграції.

Отже, метою нашого дослідження є вивчення листування Володимира Винниченка з Юліаном Мовчаном та визначення особливостей стосунків між Винниченком та поколінням Ді-Пі крізь призму цього листування.

Щоб зрозуміти причини зацікавлення Винниченком, вважаємо за потрібне визначити основні віхи життєвого шляху Юліана Мовчана, українського лікаря, журналіста та письменника, на долю якого випали незліченні труднощі, тривоги та страждання.

Народився Ю. Мовчан 19 лютого 1913 року у заможній родині на Житомирщині. Його батько був репресований радянською владою. Про це він сам зазначає у першому листі до Винниченка: "1930 року (в-осени), сталінська сатрапія на всіх парах здійснювала свою криваву колективізацію, мого батька так само як і багато десятків інших селян з нашого села було заарештовано і вивезено аж до Архангельська на "лесорозробку". Сам же Ю. Мовчан утікає до Харкова, тодішньої столиці України. Маючи схильності до журналістики, він зайняв посаду відповідального секретаря фабричної багатотиражної газети "Червона нитка". На жаль, після того, як НКВС довідалось про те, що він син репресованого куркуля, Мовчан утратив свою посаду. Пізніше він намагався знайти роботу в редакціях інших газет, але ніде не зміг затриматися надовго. Зрозумівши, що в умовах радянської тоталітарної дійсності досить важко залишатися в безпеці, будучи чесним журналістом, вирішує змінити професію і вступає до Харківського медичного інституту на факультет психоневрології: "Одночасно я вперто працюю над собою (звичайно вночі або після роботи) і так поступаю дякуючи українцеві-директорові тов. Ткаченкові до Медичного Інституту 1937 року, який і закінчую аж у Львові 1943 року. Правда, мені, як тому, що мав караного батька, мабуть ніколи не вдалось би т. зв. "законним" шляхом поступити на медицину, якби я не обманув советську владу. Справа в тому, що при вступі обов'язково треба було мати характеристику про батьків. Підпоївши добре секретаря сільради, мені вдалося одержати посвідку, мій батько був нібито наймитом, а тепер є колгоспником. Я дав цю посвідку дир. Ткаченкові і він, хоч може і підозріваючи фальш, проте прийняв мене до інституту" (лист Ю. Мовчана до В. Винниченка від 08.12.1947).

Друга світова війна застала його у Львові, звідки у 1944 році він подався на Захід. Спочатку – до Словаччини, де працює в клініці в Братиславі, потім до Австрії. У 1945 році потрапляє у табір для переміщених осіб під Мюнхеном (Німеччина). Тут працює табірним лікарем у гуманітарній організації з допомоги політично та релігійно переслідуваним "Українська медична харитативна служба" [11].

У березні 1949 року Мовчан переїздить до США, де вимушений знову пройти навчання, адже його лікарського диплому не визнають. Після нострифікації диплому в 1952 році перебирається до штату Огайо, де розпочинає власну лікарську практику. Тут практикує аж до виходу на пенсію у 1986 р.

Помер Ю. Мовчан у 2002 році, залишивши по собі не лише численні мемуари, публіцистичні есе, спогади про сучасників, а ще й вдячних пацієнтів: "Він був добрим лікарем – його любили пацієнти, шанували колеги. Загальнонаціональне та загальнолюдське завжди в нього було вище особистого, ніколи не підносив власні проблеми над пріоритетом суспільного. Це було свідомою настановою його життя, громадсько-політичним та особистим кредо, і вже тому він гідний високої шани та щирої поваги інших" [15, с. 256].

Листування між Винниченком і Мовчаном розпочинається у 1947 році і триває до 1950, налічуючи 33 листи (21 лист від Ю. Мовчана та 11 листів від В. Винниченка). Високий духовний зв'язок поєднав цих двох людей на відстані від рідної землі, яку любили і всім серцем вболівали за її долю. За словами Мовчана, про адресу Винниченка він дізнався абсолютно випадково. І оскільки Мовчан був великим прихильником Винниченкового таланту, а також відчував гостру потребу поспілкуватися ще з живим кумиром – написав йому листа.

Цей діалог можна розглядати за кількома основними сюжетами. Передовсім – побутовим. Обговорення буденних проблем займає, мабуть, третину цього листування. У Мовчанових кореспонденціях незліченна кількість досить розлогих та детальних описів емігрантського життя в Америці, і не лише тому, що це його в той момент хвилювало, а ще й тому, що Винниченка, як людину майже ізольовану від зовнішніх стосунків зі світом, але не позбавлену інтересу до цього світу, дуже цікавила доля його земляків: "Дуже радо зустріну ті описи. Життя, що Ви зможете мені прислати; мені все цікаво: побут, настрої, політичні орієнтації, розв'язування етичних проблем в щоденному життю, ставлення до нашої еміграції тобольців та й між групові відносини самої еміграції" (лист Винниченка від 28.12.1949). Крім того, Винниченко був зацікавлений у переїзді до Америки, кілька разів подавав документи на переїзд, але йому було відмовлено.

На жаль, досить скупко в листах описано перебування Мовчана у Мюнхенському таборі Ді-Пі. Про цей період у своєму житті він зазначив лише, що "як і інші депісти" чекає на переселення і трохи практикує медицину.

Через деякий час Мовчану вдалося перебратися до США, звідки 22.01.1950 року, після тривалої перерви, надсилає розлогого листа Винниченку, в якому розповідає про знайомство з американ-

ським стилем життя. З тону написаного можемо припустити, що Мовчан дещо розчарований життям у новій країні. Перелічуючи в листі численні негативні його сторони, він зазначає, що передусім "в Америці зовсім не існує такого соціального забезпечення, яке є в Німеччині, зокрема, забезпечення на старість, від безробіття та у випадках покалічення. Якщо здоровий, молодий – то все добре. Якщо постарів чи став непрацездатним, то тоді настає біда. Приміром, в Америці людям, яким більше 50-ти років, досить тяжко знайти працю. Зокрема, в досить скрутне становище попадають не раз наші старші скитальці. По-друге – дуже дорого тут коштує шпитальне лікування. Правда, формально за тих хто не може заплатити за шпиталь, платить місто. Але лікування за яке платить місто, і за яке платить сам пацієнт – дуже і дуже різняться". Незадоволений Мовчан не лише відсутністю соціальних виплат, а ще й станом американського житла, яке "оббите дошками" та має "дуже маленькі майже дитячі, кімнатки", коштує майже третину місячного заробітку, та ще й до того ж хоча "на Америку не впала жодна бомба, але тут куди тяжче знайти мешкання ніж в такій знищеній Німеччині". Виявляємо негативне ставлення і до самих американців, які, за словами автора листа, у гонитві за матеріальними благами давно забули про загальнолюдські цінності. Вражаючим для Мовчана стало відкриття того, що для американця сім'я "не є щось постійне", на відміну від українця, для якого родина завжди була однією з найбільших цінностей, а союз між чоловіком і жінкою – священним і нерозривним. Тому український емігрант обурюється тим, що серед американців абсолютно нормально бути одруженим удруге, а то і втретє, а для розлучення достатньо мізерної причини. З тонкою іронією він зазначає: "Не раз в газеті читаєте, що така-то і така-то жінка вивіла розвід своєму чоловікові, бо під час снання він хропе або що він з якоїсь причини (а в Америці таких причин може бути багато) полисів або посивів... І влада часто легко пого-джується з такою "аргументацією". Згадується також у листі про нещирість американської нації порівняно з європейцями, а тим паче з українцями. Здається, Юліан Григорович невдоволений усіма аспектами американського життя: медицина "лише для багатих", кінематограф "лише про ковбоїв", що здається для українця дитячим, ціни зависокі, а самі американці – "буржуї", що в гонитві за грошима та новенькими автівками забули про духовність.

На початку листування Винниченко, маючи ще достатньо фізичних сил, досить активно відповідає на листи Мовчана. У відповідях він бере на себе роль "порадника", "батька", який щиро уболіває за долю свого співвітчизника. Нерідко зустрічаємо в листах-відповідях

звернення до конкордистських засад, які сам Винниченко вважав єдино правильними, до яких залучав і своїх товаришів. Дуже жваво Винниченко цікавиться життям Юліана Григоровича, ставить багато запитань стосовно його лікарської практики, сім'ї, також завжди цікавиться, чи не почувається Мовчан, часом, самотнім, чи має з ким поспілкуватися, цікаві йому і справи еміграції в цілому.

Листи Юліана Григоровича із США є цінним джерелом знань не лише про тогочасне життя самих американців, але й про життя там української еміграції. Мовчан пише, що українську діаспору тут складають здебільшого українці, що були народжені вдома, а потім, раніше чи пізніше, виїхали до Америки. З гордістю він зазначає, що майже всі етнічні групи (наприклад, німці), які емігрували до Америки "денаціоналізувалися" тут, але не українці: "... з приблизно півмільйона людей українського походження, які нараховується тепер в США, лише 110 тис. в тій чи іншій формі визнало, що вони зараховують себе до українців". Також ідеться про іншу групу українців: "... є чимало людей які і тут народжені, але є добрими патріотами своєї "батьківської батьківщини". Не хочу тут наводити конкретних імен, але вони є, і не раз аж мило чути, як народжений в Америці українець розмовляє прекрасною українською мовою, і взагалі визнається в усіх національних справах не гірше від багатьох наших доморослих політиків" (лист від 2.02.1950).

Мовчан зазначає, що з приїздом нової еміграції, безумовно, помітне пожвавлення українського життя в Америці. Порівняно зі старими емігрантами, які вже встигли асимілюватись з американцями, нові українці створюють багато об'єднань, у тому числі й літературно-мистецьких, хоча це досить важко. Причиною, яка не дає змогу українській еміграції розвивати власну культуру, є "тяжка боротьба за щоденний шматок хліба, непевність за завтрашнє майбутнє, та інші соціально-побутові моменти". На жаль, ставлення до переселенців було зовсім не таким, як того очікував Юліан Григорович, адже в нашій країні слова "іноземний фахівець" мають значення "краще, ніж свій", а за океаном майже ніхто з наших земляків не працював за фахом. А якщо і працювали, "то й в набагато гірших умовах від американських лікарів, і не тільки матеріально безпорівняно і стоять гірше від американських фахівців, але переобтяжені працею в такій мірі, що як мають часу займатися якоюсь серйозною громадською працею" (лист від 2.02.1950). Крім того, щоб працювати за фахом треба було пройти навчання в коледжі та скласти екзамени, що вартувало великих коштів для українців. Становище емігрантів в Америці виявилось майже безправним. У чужих життєвих реаліях українці опинились в

жахливому становищі, яке в одному з листів Винниченко дуже влучно назвав "неволею еміграції".

Дружній тон листування завжди передбачає обговорення буденних, насущних проблем. Мовчан розповідає про шпитали, в яких працює, про дружину та доньку, вони ведуть обмін світлинами, але одна проблема присутня постійно – це здоров'я Володимира Кириловича, яке на той час досить сильно погіршилась. На превеликий жаль, це листування відбило невпинне згасання Володимира Кириловича. Довгі роки фізичної праці та нестатків досить сильно підкосили здоров'я Винниченка. Юліан Григорович з останніх сил намагається допомогти лікарською порадою, надсилає Винниченку вітаміни й ліки з Америки і виражає надію, що в найближчому майбутньому здоров'я лютого Володимира Кириловича зміцніє і "наша література побачить ще не один новий твір з під Вашого геніального пера" (лист від 22.06.1950).

За такими дружніми розмовами досить чітко можна побачити ставлення Мовчана до особи Винниченка. Це не просто повага, – це обожнювання, нерушима віра в геній цієї людини, абсолютна довіра, глибока пошана і любов до художнього таланту та політичного хисту: "Я пишу Вам цей лист тому, Володимир Кириловичу, що я від давна є великим вашим прихильником і поклонником. Ваші незрівняні по майстерності твори як зрештою і Ваша особа наскільки мені була відома захоплювали і полонили мене. Не знаю сам, але Ви в моїй уяві завжди були як символ справжнього українця. Майстерності Вашого пера може дорівнювати хіба лише М. М. Коцюбинський. Але Коцюбинський був такби мовити "кабінетним письменником", тобто таким, що "лише писав". Ви ж є одночасно і великий письменник, і активний український діяч, і в уяві звичайного читача Ви повинні мати колосальний запас енергії, щоб одночасно так гарно і так багато писати, і одночасно виконувати велику революційну роботу" (лист Мовчана від 08.12.1947).

Одним із своїх завдань Майстренко вбачав відновлення доброго імені Винниченка серед українських емігрантів: "З свого боку (хоч я є невелика "риба" на еміграції <...>) я все зроблю, аби остаточно розвіяли навколо Вас той туман, ту ізоляцію, [н.р.] які були посіяні руками своїх же "землячків" (лист від 15.07.1948). Він вступав у довготривалі дискусії з гетьманцями та ОУНівцями, переконував у тому, у що непохитно вірив сам. Великим здивуванням для Винниченка стала звістка про те, що досить багато емігрантів цікавляться його життям та висловлюють глибоку шану до його творчості. За словами Юліана Григоровича, якщо "раніше на це не дозволяла

25-ти літня залізна заслона, тепер же принаймні між еміграцією і Вами вже нема такої заслони" (лист від 15.07.1948).

Наступний сюжет, який чітко проявляється в листуванні, – це політичні питання. Найперше, що вражає Мовчана, який, як і Володимир Кирилович, був людиною, яка цікавиться і розуміється на політиці, то це те, що американці не ходять на вибори. Маючи повну свободу дій при демократії, американці абсолютно не цікавляться політикою: "В Америці є багато фахівців вузьких фахів (інженерів, техніків, льотчиків чи навіть лікарів), але дуже мало є добрих політиків і дипломатів. Вина в цьому, як я вже писав, падає передусім на уряд, бо він занедбав цю ділянку справи, і разом з масами, загруз в обивательщині". Політичні розмежування емігрантів в США набагато менші, ніж вони є, наприклад, у Німеччині. Навіть більше, якщо стара еміграція тонула у власних непорозуміннях і чварах, то нова, в особі Мовчана, вже ставить перед собою конкретні цілі: "Єдине, чим, на мою думку, повинна б займатися українська еміграція не тільки в США, але і в кожній країні – це посиленою пропагандою серед чужого оточення за потребу визволення України, як і інших підсоветських народів, з під советського ярма. Це – одно, а по-друге – взаємодопомога (матеріальна, культурна) всієї еміграції, розкиданої по всьому світі" (лист від 8.04.1950). Жваво обговорюється в листах політична ситуація у світі, наприклад, війна в Кореї, яку автор листів пов'язує з національним питанням: "Якби справа йшла про боротьбу проти Москви – головного сучасного винуватця лиха, то справа так би не виглядала б, бо маси в переважній більшості вже ознайомлені тут з ситістю московського большевизму. А то – Корея!". Неможливо не помітити з яким подвійним талантом письменника та політика написані листи-відповіді Володимира Кириловича. Незважаючи на майже повну ізолюваність у власному "Закутку", Володимир Кирилович дуже добре орієнтувався у світовій політичній та економічній ситуаціях. Винниченко цілком підтримує Майстренка в переконанні, що в ході війни США проти Росії змогла б знову постати незалежна та суверенна Україна. Також Юліан Григорович переконаний, що Америка могла би стати країною-захисницею інших народів світу, але її політика в даний час більш відштовхує, аніж приваблює.

Не оминає це листування і обговорення художніх та публіцистичних творів Винниченка. Найперше, зачіпається питання поширення та публікації "Конкордизму", філософського трактату Винниченка, який став підсумком його життєвого шляху. Усі листи Винниченка пройняті тривогою та роздумами щодо реалізації своїх творчих задумів за відсутності не лише матеріальної підтримки, але й розуміння його



базових ідей українською еміграцією: "Я хотів би виступити перед українською еміграцією. Я послав рукопис цієї праці людям, які, на мою думку, могли б сприйняти її уважніше, ніж інші групи. Але, на жаль, виявилось таке чудне непорозуміння, така незрозуміла в цих людях "затуманеність", що я просто розвожу руками" (лист Винниченка від 18.08.1948). Звідси можна робити висновок про те, що українська еміграція, зайнята проблемами свого недавнього минулого та сучасними болями і переживаннями, була ще не готова до розуміння та прийняття Винниченка. Володимир Кирилович виражає надію на те, що, можливо, у майбутньому, коли створиться інша обстановка, а українці зрозуміють всю помилковість їх ставлення до Винниченка, тоді він зможе виступити зі своєю працею.

Дуже чітко в листах оприявнюється патріотична позиція Винниченка і його бажання залишитися українським письменником, не звертаючи уваги на всі труднощі. У відповідь на пропозицію Мовчана писати іншими мовами, а не українською, щоб збільшити кількість читачів, Винниченко відповідає: "Для справжнього літературного успіху треба бути національним письменником, а не перекладачем чужим. Французи, наприклад, не люблять робити успіх чужим авторам. Але тим чужинцям, які приймають французьку національність, які стають французькими письменниками, вони охоче виявляють увагу і роблять їм успіх. Отже, питання для мене стояло отак: прийняти французьке підданство, стати французьким письменником, писати по французькому, хоч би перекладачем з української, і тоді я мав би успіх і матеріальний і літературний. Але я мав перестати бути письменником і громадянином українським" (лист Винниченка від 18.08.1948). У листуванні також знаходимо короткі ремарки щодо публіцистичних праць Володимира Кириловича, а також читацьку рецензію Мовчана на один з останніх творів Винниченка "Нова заповідь": "З великою приємністю я читаю в "УВ" вістях продовження Вашого роману "Нова Заповідь". За винятком може деяких лише незначних епізодів, мене, як бувшого советського громадянина дуже приємно дивує те, як Ви, людина, що ніколи не жили безпосередньо в умовах сталінської дійсності, могли так правдиво і глибоко відобразити ту дійсність. Для цього треба мати справді: мати незвичайну інтуїцію (крім очевидно Фактичного матеріалу, який Ви зібрали можливо частково від очевидців тієї дійсності та з писаних інших матеріалів)" (лист від 18.06.1950). З прочитаного уривку Мовчан робить висновок, що книга має велику художню цінність, і, якби випала така можливість, то на Україні вона б знайшла широке коло прихильників.

Таким чином, можемо зробити висновок, що представники молодшого покоління допомогли Володимирі Кириловичу пережити

глибоку душевну та творчу кризу, спричинену неоднозначним ставленням старої української еміграції. Сприймаючи ідеї Винниченка з часової дистанції та через призму пережитої більшовицької окупації, покоління Ді-Пі побачило в ньому свого кумира. Саме цьому поколінню належить заслуга зміни ставлення української діаспори до Винниченка, перенесення акценту з "Винниченко-зрадник", "ворог народу", "більшовик" на "Винниченко-батько", "Великий учитель і порадник".

Листування з молодим поколінням емігрантів виявляє, з одного боку, ставлення цього покоління до В. Винниченка, до його громадсько-політичної та мистецької діяльності, а з іншого – надає Винниченку інформацію про життя в Радянському Союзі, яка раніше була для нього майже недоступною.

Міжособистісне листування Володимира Винниченка та Юліана Мовчана є яскравим прикладом того як з появою нової еміграції змінилося ставлення до Винниченка. Покоління Ді-Пі не оперувало більше ярликами "більшовик" чи "комуніст", в їхній уяві Винниченко був невіддільний від поняття Україна. Крім того, це листування є джерелом знань про життя української еміграції в США, політичних та соціальних обставин їх існування, а також є можливістю потрапити до творчої лабораторії самого Володимира Винниченка, дізнатися більше про останні роки його літературної праці.

### Література

1. Валявко І. Україністика в Бахметевському архіві Колумбійського університету. *Наук. зап. Сер. "Історичні науки"* / Нац. ун-т "Острозька академія"; Укр. іст. т-во. Острог; Торонто; Нью-Йорк, 2005: Вип. 5: Українська діаспора: проблеми дослідження (23–24 вересня 2004 р.): матеріали Міжнар. наук. конф. С. 137–162.
2. Заболотна Т. З листування Володимира Винниченка і Розалії Ліфшиць. *Київська старовина*. 2003. № 2. С. 81–89.
3. Крутікова Н. Невідомі листи Винниченка до Олеса. *Слово і Час*. 1992. № 1. С. 28–32.
4. Листи до Михайла Коцюбинського / упоряд. та коментарі В. Мазного. Київ, 2002. Т.І.
5. Миронець Н. Володимир Винниченко: тасмніці кохання. Хронологія інтимів: документальна розповідь. Київ: Ярославів Вал, 2013. 256 с.
6. Миронець Н. Епістолярний діалог Володимира Винниченка з Розалією Ліфшиць (1911–1918). *Слово і Час*. 2007. № 9. С. 48–56, № 10. С. 62–68.
7. Миронець Н. "Історія наша се... боротьба за національне існування..." (Листування Є. Х. Чикаленка з В. К. Винниченком). *Пам'ять століть*. 2001. № 6. С. 3–33.
8. Миронець Н. Листування Володимира Винниченка з дружиною 1921–1949 років в архіві-музеї ім. Д. Антоновича УВАН (США). *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Історичні науки*. 2015. Вип. 23. С. 220–225

9. Миронець Н. Листування Володимира Винниченка з Михайлом Грушевським (1908–1928). *Український археографічний щорічник*. Київ, 2013. Вип. 18. Т. 21 С. 449–513.
10. Миронець Н. Листування Володимира Винниченка з Микитою Шаповалом як джерело інформації про життя української політичної еміграції в Європі у 1920-х роках. *Український археографічний щорічник*. Київ, 2009. Вип. 13/14. С. 112–126.
11. Мовчан Ю. Записки лікаря. Буенос-Айрес, Аргентина, 1970. 323 с.
12. Нитченко Д. Листи письменників. Мельбурн: Ластівка, 1993. 187 с.
13. Панченко В. Володимир Винниченко: парадокси долі і творчості. Київ: Твім Інтер, 2004. 287 с.
14. Сахно І. Листування В. Винниченка з Є. Чикаленком як джерело до вивчення настроїв та характеру письменника. *Наукові записки*. Кіровоград: КДПУ ім. В. Винниченка, 2005. Вип. 62. С. 63–70.
15. Тимочко М. Юліян Мовчан – лікар і громадський діяч (до 100-річчя від народження). *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Історичні науки*. 2013. Вип. 21. С. 253–257.
16. "Я так поріднився з тобою...". Михайло Коцюбинський. Листи до дружини / упоряд. О. Єрмоленко та ін. Київ: Ярославів Вал, 2007. 392 с.

## References

1. Valiavko I. Ukrainistyka v Bakhmetevskomu arkhivi Kolumbiiskoho universytetu // *Nauk. zap. Ser. "Istorychni Nauky" / Nats. un-t "Ostrozka akademiia"*; Ukr. ist. t-vo. – Ostroh; Toronto; Niu-York, 2005. Vyp. 5 *Ukrainska diaspora: problemy doslidzhennia (23–24 veresnia 2004 r.)*: Materialy Mizhnar. nauk. konf. – S. 137–162
2. Zabolotna T. Z lystuvannia Volodymyra Vynnychenka i Rozalii Lifshyts // *Kyivska starovyna*. – 2003 – № 2. – S. 81–89.
3. Krutikova N. Nevidomi lysty Vynnychenka do Olesia // *Slovo i Chas*. – 1992. – № 1. – S. 28–32.
4. Lysty do Mykhaila Kotsiubynskoho / Upor. ta komentari V. Maznoho. – K., 2002. – T.I.
5. Myronets N. Volodymyr Vynnychenko: taiemnytsi kokhannia. *Khronolohiia intymiv: dokumentalna rozpovid*. – K.: Yaroslaviv Val, 2013. – 256 s.
6. Myronets N. Epistoliarnyi dialoh Volodymyra Vynnychenka z Rozaliiu Lifshyts (1911–1918) // *Slovo i Chas*. 2007. № 9. S. 48–56, №10. S. 62–68.
7. Myronets N. "Istoriia nasha se... borotba za natsionalne isnuvannia..." (Lystuvannia Ye. Kh. Chykalenka z V. K. Vynnychenkom) // *Pamiat stolit*. 2001. № 6. – S. 3–33.
8. Myronets N. Lystuvannia Volodymyra Vynnychenka z druzhynoiu 1921–1949 rokiv v arkhivi-muzei im. D. Antonovycha UVAN (SShA) // *Naukovi zapysky Natsionalnogo universytetu «Ostrozka akademiia»*. *Istorychni nauky*. – 2015. – Vyp. 23. – S. 220–225.
9. Myronets N. Lystuvannia Volodymyra Vynnychenka z Mykhailom Hrushevskym (1908–1928) // *Ukrainskyi arkhеографічний shchorichnyk*. – K., 2013. – Vyp. 18. – T.21 – S. 449–513.

10. Myronets N. Lystuvannia Volodymyra Vynnychenka z Mykytoiu Shapovalom yak dzherelo informatsii pro zhyttia ukrainskoi politychnoi emihratsii v Yevropi u 1920-kh rokakh // Ukrainskyi arkhеоhrafichnyi shchorichnyk. – K., 2009. – Vyp. 13/14. – S. 112–126
11. Movchan Yu. Zapysky likaria. – Buenos-Aires, Arhentyна, 1970. 323 S.
12. Nytchenko D. Lysty pysmennykiv. – Melburn: Lastivka, 1993. – 187 s.
13. Panchenko V. Volodymyr Vynnychenko: paradoksy doli i tvorchosti. – K.: Tvim Inter, 2004. – 287 s.
14. Sakhno I. Lystuvannia V. Vynnychenka z Ye. Chykalenkom yak dzherelo do vyvchennia nastroiv ta kharakteru pysmennyka // Naukovi zapysky. – Kirovohrad: KDPU im. V. Vynnychenka, – 2005. – Vyp. 62. – S. 63–70.
15. Tymochko M. Yuliiан Movchan – likar i hromadskiy diiach (do 100-richchia vid narodzhennia) // Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Istorychni nauky. – 2013. – Vyp. 21. – S. 253–257
16. "Ia tak poridnyvsia z toboiu...". Mykhailo Kotsiubynskiy. Lysty do druzhyny / Uporiad. O. Yermolenko ta in. – K.: Yaroslaviv Val, 2007. – 392 s.

---

#### **А. В. Мещенинец**

Аспирантка второго года обучения кафедры украинской литературы и журналистики Нежинского государственного университета имени Николая Гоголя

#### **Специфика общения В. Винниченка с поколением Ди-Пи (на примере переписки писателя с Ю. Мовчаном)**

*В данной статье изучается переписка Юлиана Мовчана с Владимиром Винниченком из архива УСАИ у США, которая хронологически охватывает 1947–1950 годы. Корреспонденции анализируются за тремя основными сюжетами: бытовым, гражданско-политическим и художественным.*

**Ключевые слова:** переписка, Владимир Винниченко, Юлиан Мовчан.

#### **H. V. Meschenynets**

Is the postgraduate student of the second year of studying of Nizhyn Gogol State University

#### **The specificity of communication between Volodymyr Vynnychenko and generation DP (based on Volodymyr Vynnychenko and Julian Movchan correspondence)**

*The article touches upon correspondence of Julian Movchan and Volodymyr Vynnychenko during 1947–1950 years. The letters are stored in archive in UVAN (USA). They are important, because they help to understand late Vynnychenko better and to reveal his relations with Ukrainian diaspora. Consequential in this content are his letters with generation DP, especially with Julian Movchan. DP helped Vynnychenko to come out from his inner emigration that was caused by controversial attitude of the Ukrainian diaspora to him. They changed the mind of emigration majority about Volodymyr Vynnychenko. The author analyzes these letters in three aspects. These aspects are everyday life, political and artistic.*

**Key words:** correspondence, Volodymyr Vynnychenko, Julian Movchan.